

IMPERIALIZEM: je težnja posameznih držav, da si pridobijo čimveč kolonij in postanejo svetovni imperij; težnja po razširitvi na tuja ozemlja; v 2. pol. 19.st in zač. 20.st prevladuje v politiki močnih držav; v imperializem sili gosp. razvoj (rabijo surovine, trge); potebujejo surovine, poceni delovno silo; države menijo, da lahko obstanejo samo, če se stalno širijo, opravljajo dobro delo, ko med zaostale in primitivne narode širijo Ev. kulturo in civilizacijo; države se med seboj spopadajo;

več faz kontroliranega osvajanja: 1492-sredina 18.st=1.faza; do sr.19.st.=2.faza (trgovske, naseljske kolonije); sr. 19.st-konca 1.svet vojne=3.faza (vrh); 4.faza=konec 1.svet vojne do konca 2.svet vojne (krepijo se nac. in reformna gibanja v kolonijah); 5.faza=propad kolonializma, bivše kolonije se osvobodijo; gibanje za osamosvojitve kolonij: **dekolonizacija** (najmočnejša po 2.sv vojni); razvija se tudi **neokolonizem**: zagotovijo si močan gosp. in pol. vpliv;

delitev sveta: do 18.st sile Šp., Fr., Niz., Port., VB; potem pride do sprememb-najmočnejša VB, ki imperij še poveča; v 19.st so kolonije popolnoma podrejene; VB ima konec 19.st Indijo, Egipt, Kanado, J-Afriko, Avstralijo, Novo Zelandijo; Fr. ima Gvajano, Alžir, Sudan, Senegal, Inodkino; Fr. se z VB v S-Afriki spopade; Rusija zasede Sibirijo, širi se na J (Afganistan, Mongolija, Perzija, Mandžurija), hoče Korejo (→ vojna z Jap.); 1867 Rusija proda Aljasko; na V je velesila Jap. (v bojih s Kit. dobi Tajvan), ZDA si podredijo Filipine, Kubo, celo sr. in J-Am.; širi se tudi It. (v Afr.); Nizozemska: čedalje manj posesti, širi se v Indonezijo; Afriko odkrivata Stanley in Livingstone; v burški vojni prva koncentracijska taborišča; Italija dobi Libijo, Somalijo; Nem.: nekaj v Afr.: Kamerun;

politična ureditev evrope v 2. pol. 19.st: skupne značilnosti: v vseh državah se uveljavlja parlamentarna demokracija; na oblasti so konzervativne sile; sile, ki zahtevajo reforme, postajajo čedalje močnejše; **parlamentarizem**: -glavna značilnost, država ima parlament, ki je glavni politični organ, vlada je odgovorna parlamentu (delno ali v celoti); čedalje bolj se uveljavljajo politične svoboščine (svoboda govora, večinsko načelo-odloča naj večina), širi se volilna pravica-volilni cenzus se niža; meščani so z njim zadovoljni, niso za splošno vol. pravico; pravi parlamentarizem v VB, Fr, ZDA;

Velika Britanija: v 1.pol.19.st **reforma parlamenta** (modernizacija); ni splošne volilne pravice (uvvedejo jo konec 1918), za enakopravnost ženske se borijo **sufražetke** (tudi v ZDA); glavne stranke: konzervativci in liberalci; v 19.st prevladujejo konzervativci (Benjamin Disraeli-tudi min. preds.); kasneje ljudje z njim niso več zadovoljni, oblast dobijo liberalci (na zač. 20.st); liberalci izvajajo soc. reforme; tudi reforma parlamenta-**odprava veta v zgornjem domu**; **irsko vprašanje**: zaostri se v 2.pol. 19.st (šele takrat Irci v parl. VB in Irska postane močna); irski poslanci zahtevajo vsaj avtonomijo Irske; zaradi Ang. kolonializacije na S-Irske protestacije; S-del zavrača zahteve Irskih poslancev; 1923 razelijo Irsko na S in J del; 1948 razglašena Rep. Irska (Hulster pod VB)

Francija: čas 3. rep: številne krize, afere; politične stranke: **konzervativci** (ni močna, za vrnitev monarhije), **radikalni demokrati** (najbolj organizirani, hočejo reformo parlamenta, davčne reforme), **liberalci** (meščanstvo, zadovoljni z obstoječim sistemom); najodmevnejša je **Dreyfusova afera**: obtožijo ga veleizdajec (izdajalec je Esternazy); obsojen (bil je Žid), zapor na Hudičevih otokih (Fr. Gvajana), je najstrožji; ko Esternazy prizna krivdo, vojska ni priznala napake; Zola to afero spravi na dan (spis *J'accuse*-obtožujem); Dreyfusa pomilostijo, rehabilitirajo ga šele čez nekaj let; proces povezan z močnim **antisemitizmom**

Nemčija: je ustavna monarhija (od 1871)-parlament ni uveljavljen; cesar ima vodilno vlogo (Viljem I.); v zunanji politiki, vrhovni poveljnik vojske, imenuje kanclerja (Bismarck), imenuje vlado, ki mu je tudi odgovorna; obstaja parlament-**Reichstag**; volijo lahko vsi moški; mesto poslanca ni plačano; obstaja **Bundesrat** (državni svet)-večina Prusija (17/58); glavne stranke: **konzervativci** (desna), **sredina**: narodni liberalci, stranka centra; **levica**: socialdemokrati, napredna stranka; Bismarck vidi največjo nevarnost v socializmu in cerkvi, ne sodeluje z levico in stranko centra; prepovedana vsa socialistična zborovanja, društva; kasneje (1912) socialdemokrati najmočnejši; Bismarck sprva sodeluje z narodnimi liberalci, nato spor zaradi gosp. vprašanj, zato sodeluje s konzervativci; Bismarck na oblasti do 1890, nato sprememba (začne se politika imperializma in nacionalizma); cesar je takrat Viljem II.;